

با توجه به تغییرات قانون مالیات بر ارزش افزوده در دی ماه سال ۱۴۰۰ و اثرات آن بر حسابداری، چکیده ای از برخی تغییرات نسبت به قانون قبلی در زیر ارائه می گردد. شایان ذکر است که برای مطالعه تغییرات می بایستی که همکاران محترم نسبت به مطالعه دقیق متون هر دو قانون جدید و قبلی همچنین قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان اقدام نمایند.

- ۱- قانون جدید در خرداد ماه سال ۱۴۰۰ تصویب و یک ماه بعد به رئیس جمهور ابلاغ و شش ماه بعد از ابلاغ یعنی از تاریخ ۱۲ دی ۱۴۰۰ لازم الاجراء می باشد.
- ۲- قانون قبلی در سال ۸۶ تصویب و طی ۱۳ سال به صورت آزمایشی اجراء می شد.
- ۳- قانون مالیات بر ارزش افزوده جدید ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با اجراء قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۲۱ / ۷ / ۱۳۹۸ دارد. یعنی پیش فرض اجراء قانون مالیات بر ارزش افزوده جدید، قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است.
- ۴- طبق ماده ۱۳ قانون جدید، همه مشمولان موظف به ثبت نام در سامانه مؤدیان هستند. ثبت معاملات (خرید و فروش) در سامانه مؤدیان، به منزله ثبت در دفاتر قانونی است. (یعنی احتمال حذف دفاتر روزنامه و کل، موضوع ماده ۶ قانون تجارت در آینده وجود دارد). در صورت عدم ثبت نام در سامانه مؤدیان، طبق تبصره ۱ ماده ۵، مأخذ محاسبه مالیات و عوارض فروش کالاها، ارزش روز کالا یا خدمت در زمان تعلق می باشد.
- ۵- در سامانه مؤدیان کارپوشه ای وجود دارد که کلیه مراودات شرکتها و اشخاص ثبت نام شده، در کارپوشه های آنها لحاظ می شود. طبق ماده ۲۲ داشتن کارپوشه فعال یعنی داشتن گواهی دارای اعتبار ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده.
- ۶- طبق ماده ۲۰ قانون پایانه های فروشگاهی، آن دسته از اشخاص مشمولی که تمامی تکالیف مقرر در این قانون را رعایت کرده و از نرم افزارهای حسابداری مورد تأیید کارگروه راهبری سامانه مؤدیان استفاده می کنند، از ارائه دفاتر یا اسناد و مدارک موضوع قوانین مالیات های مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده مستثنی هستند.
- ۷- طبق ماده ۱۵ قانون جدید، کلیه دستگاه های دولتی مکلف به ثبت معاملات خود در سامانه مؤدیان می باشند.
- ۸- کلیه صورتحسابهای صادره توسط مودی مالیاتی بایستی از طریق سامانه مؤدیان صادر گردد.
- ۹- تمامی مؤدیان مالیاتی یک ماه فرصت دارند صورتحسابهایی که مؤدیان دیگر برای آنها صادر نموده و در کارپوشه سامانه مؤدیان آنها وجود دارد، تایید نمایند.
- ۱۰- در صورت عدم تایید صورتحسابهای صادر شده در سامانه مؤدیان ظرف مدت یک ماه، صورتحسابهای سامانه مؤدیان به صورت خودکار تایید شده لحاظ می گردد.
- ۱۱- در صورت اجرائی شدن سامانه مؤدیان و طبق ماده ۷ قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان، الزامی به ارسال گزارشات فصلی موضوع ماده ۱۶۹ قانون مالیات مستقیم وجود ندارد.
- ۱۲- اشخاصی که به مصرف کننده نهایی فروش دارند، بجز سامانه مؤدیان بایستی در سامانه پایانه فروشگاهی نیز ثبت نام داشته و فاکتورهای خود را از آن طریق صادر نمایند.

۱۳- بابت معاملاتی که در سامانه مودیان ثبت می شود ، سازمان امور مالیاتی اجازه رسیدگی (بجز بابت یک درصد نمونه هایی که ملزم به رسیدگی آنها می باشد) را ندارد . یعنی اعتبار مالیاتی ارزش افزوده بر اساس اطلاعات سامانه مودیان پذیرفته می شود .

۱۴- طبق ماده ۱۴ قانون جدید ، تا زمانی که سامانه مودیان مستقر نشده است ، سازمان امور مالیاتی باید تمامی اظهارنامه های تسلیمی (به جز یک درصد تبصره ماده ۱۴) را بدون رسیدگی بپذیرد .

۱۵- از دیدگاه قانون مالیات بر ارزش افزوده جدید ، تمامی معاملات به صورت نقد است . اگر معامله ای به صورت غیر نقدی صورت بپذیرد ، باید اشخاص معامله خود را در سامانه مودیان به صورت غیر نقد اعلام کنند .

۱۶- بر اساس تبصره ۱ ماده ۱۷ قانون جدید ، سازمان می تواند برخی مودیان را مکلف کند مالیات و عوارض متعلقه را همزمان با صدور صورتحساب به حساب سازمان واریز نمایند . بر این اساس انتظار برخط (آن لاین) شدن نرم افزارهای صدور صورتحساب دور از ذهن نمی باشد .

۱۷- معافیت برخی از کالاهای معاف از دریافت مالیات بر ارزش افزوده (موضوع ماده ۱۲ قانون قبل) در زمان واردات کالا برداشته شده و مرحله معافیت ها طبق جداول جدید جزء (الف) و (ب) ماده ۹ قانون جدید مشخص می گردد . در این راستا طبق نامه شماره ۱۴۰۰/۱۴۱۵۹۴۹ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۸ گمرک جمهوری اسلامی ، بر اساس تبصره ۲ ماده ۱۷ قانون جدید ، مالیات در زمان ترخیص قطعی اخذ می گردد .

۱۸- عرضه کالا به خود طبق تبصره ماده ۴ قانون قبلی مشمول ارزش افزوده بود و طبق ماده ۱ قانون جدید مالیات بر ارزش افزوده ، اگر کالایی برای استفاده شغلی برداشته شود ، عرضه به خود محسوب نشده و معاف از ارزش افزوده می باشد .

۱۹- در تبصره ماده ۳ قانون جدید ، قبوض آب ، برق ، گاز و مخابرات در حکم صورتحساب (فاکتور خرید خدمات) هستند اما اعتبار مالیاتی آنها طبق تبصره ۵ ماده ۱۷ در انتهای زنجیره تولید محاسبه می شود .

۲۰- در ماده ۱۱ قانون قبلی تاریخ تعلق مالیات بر ارزش افزوده ، تاریخ ارائه خدمت ، تاریخ صورتحساب ، تاریخ تحویل کالا یا تاریخ تحقق معامله کالا ، هر کدام که مقدم باشد می بود در صورتی که در ماده ۳ قانون جدید ، تاریخ تعلق مالیات بر ارزش افزوده تاریخ صورتحساب می باشد . با توجه به سامانه مودیان یعنی اینکه تاریخ تعلق مالیات بر ارزش افزوده تاریخی است که صورتحساب از طریق این سامانه صادر و توسط طرف مقابل تایید می گردد .

۲۱- اگر معامله ای به صورت غیر نقدی یا اعتباری (فروش اقساطی) انجام شود و در سامانه مودیان طرفین شرایط تسویه آن تایید گردد ، تا زمانی که وجه صورتحساب تسویه و پرداخت نگردد ، مشمول ارزش افزوده و مطالبه جرائم نخواهد بود .

۲۲- مهلت تسلیم اظهار نامه مالیات بر ارزش افزوده و پرداخت مالیات متعلق ، در قانون قبلی ۱۵ روز بعد از انقضاء هر فصل بود . در قانون جدید تا پایان ماه بعد از انقضاء هر فصل می باشد .

۲۳- استرداد اضافه پرداختی ارزش افزوده در قانون قبلی ۳ ماه از تاریخ ثبت درخواست مودی (به جز صادرات) بود که طبق ماده ۸ قانون جدید یک ماه پس از درخواست ، اضافه پرداختی باید رسیدگی و عودت گردد .

۲۴- اعتبار ارزش افزوده پرداختی ماشین آلات خط تولید طبق ماده ۱۷ قانون قبلی پذیرفته نبود و می بایست آن را در بهای تمام شده دارایی ثبت نمود ، حال آنکه طبق تبصره ۴ ماده ۸ قانون جدید ، ارزش افزوده های پرداختی بابت ماشین آلات برای کلیه شرکتهای قبل از بهره برداری یا تولید کننده کالای معاف ، قابل استرداد یا تهاتر با فروش می باشد .

۲۵- در مواد ۶ و ۷ قانون قبلی ، واردات، ورود کالا یا خدمت از خارج از کشور به قلمرو کشور و صادرات ، صدور کالا یا خدمت به خارج از کشور یا به مناطق آزاد تجاری صنعتی و مناطق اقتصادی بود. مناطق ویژه اقتصادی و تجاری صنعتی، دارای معافیت مالیاتی بودند. در قانون جدید در بندهای ب و پ ماده یک ، واردات ورود کالا یا خدمت از خارج کشور به قلمرو گمرکی، منافع تجاری آزاد و اقتصادی می باشد.

۲۶- حمل نقل مسافر به هر شکلی در قانون قبلی معاف و حمل بار به هر شکلی مشمول بود . در قانون جدید حمل مسافر و بار هوایی مشمول و حمل و نقل مسافر و کالا از طریق ریلی ، جاده ای و دریایی معاف هستند .

۲۷- خدمات اقامتی و گردشگری در قانون قبلی مشمول و در قانون جدید مراکز اقامتی و هتل های سه ستاره و پایین تر دارای مجوز ، معاف هستند .

۲۸- خدمات انبارداری و سردخانه در قانون قبلی مشمول و در قانون جدید معاف می باشند . آب برای مصارف کشاورزی در قانون جدید معاف می باشد .

۲۹- در قانون جدید ، ارزش افزوده فقط به اجرت طلا تعلق می گیرد .

۳۰- در قانون قبلی فقط روغن نباتی و در قانون جدید ، انواع روغن ها اعم از نباتی و حیوانی معاف هستند .

۳۱- عوارض آلاینده‌گی از ۱ درصد قانون قبلی به نیم درصد ، یک درصد و یک و نیم درصد فروش بر اساس شدت آلاینده‌گی تغییر کرد .

۳۲- عوارض شماره گذاری خودرو در قانون جدید بر اساس نوع خودرو و رتبه بندی انرژی متغیر می باشد.

۳۳- جرائم ارزش افزوده طبق ماده ۲۲ و ۲۳ قانون قبلی قابل بخشودگی و در ماده ۳۵ قانون جدید غیر قابل بخشودگی می باشد . جرائم در قانون جدید بیشتر شده است .

۳۴- بر اساس ماده ۳۷ قانون جدید، ۳ درصد سهم شهرداری و دهداری و ۶ درصد سهم سازمان مالیاتی قانون قبلی، به یک درصد سهم سلامت ، و مابقی بین سازمان مالیاتی و شهرداری و دهداری ها به نسبت مساوی تقسیم می شود .

۳۵- مهلت اعتراض به برگه مطالبه ارزش افزوده در قانون قبلی ۲۰ روز و در قانون جدید ۳۰ روز می باشد . همچنین مهلت توافق یا ارجاع پرونده به هیات حل اختلافی از ۳۰ روز به ۴۵ روز تغییر کرده است . به علاوه در قانون جدید بعد از قطعی شدن برگ مالیات بر ارزش افزوده می توان ظرف ۲ ماه به شورای عالی مالیاتی اعتراض نمود .

۳۶- جریمه ها : ماده ۳۵- مؤدیانی که از عضویت در سامانه مؤدیان امتناع ورزیده‌اند علاوه بر پرداخت جریمه‌های موضوع بند «الف» ماده (۳۶) این قانون و بند «ب» ماده (۲۲) قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مؤدیان مکلفند اظهارنامه هر دوره مالیاتی خود را حداکثر تا یک‌ماه پس از پایان هر دوره مالیاتی به سازمان تسلیم مالیات و عوارض فروش خود را به حساب سازمان واریز نمایند.

۳۶- ماده ۳۶- مؤدیان در صورت ارتکاب تخلفات ذیل علاوه بر پرداخت مالیات و عوارض، مشمول جریمه‌هایی به شرح زیر می‌باشند:

الف - تا زمان استقرار سامانه مؤدیان «موضوع قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مؤدیان» عدم تسلیم اظهارنامه در هر دوره مالیاتی برای کلیه مؤدیان و بعد از استقرار سامانه مذکور برای آن دسته از مؤدیانی که از عضویت در سامانه مؤدیان امتناع کرده‌اند: ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا دوبرابر مالیات و عوارض پرداخت نشده تا موعد مقرر در ماده (۴) این قانون، هر کدام بیشتر باشد. این جریمه علاوه بر جریمه مذکور در بند «ب» ماده (۲۲) قانون پایانه‌های فروشگاه‌های و سامانه مؤدیان است که مؤدی به دلیل عدم ثبت نام در سامانه مؤدیان باید بپردازد.

ب - کتمان معامله، بیش‌اظهاری مالیات و عوارض خرید یا کم‌اظهاری مالیات و عوارض فروش، ثبت معامله خود به نام غیر یا معامله غیر به نام خود، استناد به اسناد صوری و هر عمل دیگری که به کم‌اظهاری مالیات یا استرداد غیرواقعی منجر شود: دو برابر مالیات و عوارض پرداخت نشده تا موعد مقرر در ماده (۴) این قانون و در صورت تکرار تخلف قبل از دوسال، سه برابر مالیات پرداخت نشده.

ج - دریافت مالیات و عوارض توسط اشخاص غیرمجاز: دو برابر مالیات و عوارض دریافتی.

- تأخیر در پرداخت مالیات‌ها و عوارض موضوع این قانون در مواعد مقرر با رعایت مفاد ماده (۱۹) قانون مالیات‌های مستقیم، موجب تعلق جریمه‌ای به میزان دودرصد (۲٪) در ماه نسبت به مالیات و عوارض پرداخت نشده و مدت تأخیر از زمان انقضای مهلت تسلیم اظهارنامه یا سررسید پرداخت مالیات و عوارض، هر یک که مقدم باشد، خواهد بود.

موارد دیگر :

- ۱- در قانون جدید مالیات ستانی خودکار تر و بیشتر بر سامانه ها مبتنی شده است .
- ۲- سامانه مودیان و پایانه های فروش زیر ساخت مالیات ستانی جدید است .
- ۳- در زمان انتقال واحد صنفی ، طبق ماده ۲۲ ، خریدار مسؤولیتی در قبال تکالیف واحد صنفی قبل از اتمام انتقال ندارد.

۴- آدرس الکترونیکی قانون مالیات بر ارزش افزوده جدید از سامانه قوانین

<https://qavanin.ir/Law/TreeText/293665>

۵- آدرس الکترونیکی قانون مالیات بر ارزش افزوده قبلی از سایت مرکز پژوهش های مجلس

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/134203>

۶- آدرس الکترونیکی قانون پایانه های فروشگاه‌های و سامانه مؤدیان از سایت مرکز پژوهش های مجلس

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/1348789>

در این نوشتار سعی بر ارائه خلاصه نکات بود که حتما خالی از اشتباه نیست . از همکاران گرانمایه درخواست می گردد ضمن مطالعه متن اصلی قوانین یاد شده ، اصلاحات یا موارد تکمیلی را به پست الکترونیکی acccom@chmail.ir ارسال فرمایند .